

Guidelines for Developing Public Mind Behavior of High School Students under MahaSarakham Secondary Educational Service Area Office

Sattawat Satthapol¹ and Kritkanok Duangchatom²

^{1,2}Faculty of Education, Rajabhat Maha Sarakham University, Thailand

E-mail: suttawatcake@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-5212-2381>

E-mail: Thekong-123@hotmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-3540-0783>

Received 20/07/2024

Revised 24/07/2024

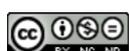
Accepted 25/08/2024

Abstract

Background and Aims: The current crisis regarding the public spirit of youth, especially high school students, reveals that young people are in a state of risk, particularly in various aspects of life. If these risks are not controlled or resolved, they will inevitably have detrimental effects on the future of the youth as valuable human resources of society. Therefore, this research aims to study the public mind behavior of high school students under the MahaSarakham secondary educational service area office. And to study the guidelines for developing the public mind behavior of high school students under the MahaSarakham secondary educational service area office.

Methodology: The research procedures were divided into two phases. The first stage was to study the public mind behavior of high school students, The sample group consisted of 356 individuals, comprising 35 school administrators and 321 teachers, by stratified random sampling based on the size of the educational institutions. The index of consistency ranges between 0.60 and 1.00. The statistics used for data were analyzed by mean, and standard deviation. The second stage was the study of the guidelines for developing the public mind behavior of high school students. The Key informants for studying the guidelines included 6 individuals, and a group of 7 experts was involved in evaluating the guidelines. The tools used in the research were interviews and assessment forms to evaluate the suitability and feasibility of the development guidelines.

Results: 1. The current condition has an overall average at a high level. Ranked from lowest to highest average.: 1) Development through teaching and learning management 2) Development through activities 3) Development through the guidance of parents and community leaders 4) Development through the management of the environment 5) Development through the use of good role models. The guidelines for developing public mind behavior of high school students consist of 11 approaches: 1) Development through the use of good role models (2 approaches) 2) Development through teaching and learning management (2 approaches) 3) Development through the organization of activities (3 approaches) 4) Development through the guidance of parents and community leaders (2 approaches) 5) Development through the management of the environment (2 approaches) The results of the overall assessment of suitability and feasibility are at the highest level.

Conclusion: Public mind behavior in students is a characteristic that reflects their participation in activities or situations that benefit others, the community, and society, with a willingness and enthusiasm without expecting any reward. Students with public spirit are those who give and help others, share their happiness for the common good, understand and empathize with those in distress, volunteer to assist society, and conserve the environment using their physical and intellectual efforts. They take action to solve problems or contribute to creating positive changes in the community without expecting anything in return.

Keywords: Development guidelines; Public mind behavior; High school students

แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

ศตวรรษ สัตถาผล¹ และ กฤษณก ดวงชาตม²
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

บทคัดย่อ

ภูมิหลังและวัตถุประสงค์การวิจัย: ปัญหาวิกฤตทางด้านจิตสาธารณะของเยาวชนในปัจจุบัน โดยเฉพาะนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา พบว่า เยาวชนกำลังอยู่ในสภาพแห่งความเสี่ยงโดยเฉพาะการใช้ชีวิตในแง่มุมต่าง ๆ ซึ่งความเสี่ยงเหล่านี้หากไม่ได้รับการควบคุม หรือแก้ไขย่อมส่งผลเสียต่ออนาคตของเยาวชนในฐานะเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีค่าของสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม และศึกษาแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

ระเบียบวิธีการวิจัย : การวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มตัวอย่าง 356 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 35 คน และครูผู้สอน จำนวน 321 คน สุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิจากขนาดของสถานศึกษา แบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษาแนวทาง จำนวน 6 คน และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินแนวทาง จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนา

ผลการวิจัย: 1. สภาพปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) การพัฒนาด้วยการใช้ตัวแบบที่ดี 2) การพัฒนาด้วยการจัดสภาพแวดล้อม 3) การพัฒนาด้วยการนำผู้ปกครองและผู้นำชุมชน 4) การพัฒนาด้วยการจัดกิจกรรม และ 5) การพัฒนาด้วยการจัดการเรียนการสอน 2. แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย 11 แนวทาง ได้แก่ 1) การพัฒนาด้วยการจัดการเรียนการสอน มี 2 แนวทาง 2) การพัฒนาด้วยการจัดกิจกรรม มี 3 แนวทาง 3) การพัฒนาด้วยการนำผู้ปกครองและผู้นำชุมชน มี 2 แนวทาง 4) การพัฒนาด้วยการจัดสภาพแวดล้อม มี 2 แนวทาง และ 5) การพัฒนาด้วยการใช้ตัวแบบที่ดี มี 2 แนวทาง โดยมีผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

สรุปผล: พฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนเป็นคุณลักษณะที่แสดงออกของนักเรียนถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรม หรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชน และสังคม ด้วยความเต็มใจกระตือรือร้นโดยไม่หวังผลตอบแทน นักเรียนที่มีจิตสาธารณะ คือ เป็นผู้ให้และช่วยเหลือผู้อื่น แบ่งปันความสุขส่วนตนเพื่อทำประโยชน์ส่วนรวม เข้าใจ เห็นใจผู้ที่มีความเดือดร้อนอาสาช่วยเหลือสังคม อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้วยร่างกายสติปัญญาลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาหรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้เกิดในชุมชน โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา; พฤติกรรมจิตสาธารณะ; นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

บทนำ

การพัฒนาคนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม มีทักษะในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกัน ในสังคมได้อย่างมีความสุข การศึกษาจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่จะช่วยสร้างให้คนเกิดสำนึกในความเป็นมนุษย์ มีจิตวิญญาณที่แสดงออกถึงการเป็นผู้ที่มีอารยธรรมทางปัญญาและมีจิตใจที่ติงาม การศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้คนสามารถกลั่นกรองข้อมูลที่เหมาะสมต่อการพัฒนาคนเพื่อให้เป็นพลเมืองของโลกที่ดีมีคุณภาพ (ชัยสิทธิ์ เฉลิมมีประเสริฐ, 2560) ความเป็นผู้มีจิตสาธารณะไม่ใช่ภาวะที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเองแบบฉับพลันหรือปัจจุบันทันด่วนโดยไม่ได้ผ่านกระบวนการในการเรียนรู้ การฝึกฝน การอบรม หรือการตระหนักรู้ อย่างลุ่มลึก ความเป็นผู้มีจิตสาธารณะ ล้วนเป็นภาวะที่มีอยู่ในตัวบุคคลที่อย่างน้อยต้องผ่านการเรียนรู้ การฝึกฝนทั้งโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม รวมถึงการตระหนักรู้ด้วยตนเองอย่างลุ่มลึก เมื่อผ่านสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้นั้นมีภาวะของความเป็น ผู้มีความเห็นใจ อยากช่วยเหลือ อยากอนุเคราะห์โดยไม่หวังผลตอบแทนจากการกระทำของตน ดังนั้นความเป็นผู้มีจิตสาธารณะจึงเป็นภาวะอย่างหนึ่งที่ต้องมีการพัฒนา การเรียนรู้ การฝึกฝนด้วยหลักการ กระบวนการอย่างใดอย่างหนึ่งซ้ำแล้วซ้ำอีกจนกว่าจะบรรลุภาวะที่เรียกว่า “ความเป็นผู้มีจิตสาธารณะอย่างแท้จริง” (ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์, 2562) คนที่มี จิตสาธารณะมักเอาใจใส่เป็นธุระ และเข้าร่วมกิจกรรมของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ต่อสังคม ต่อประเทศชาติ มีสำนึกและยึดมั่นในระบอบคุณธรรม และจริยธรรมที่ติงาม ไม่ทำอะไที่เป็นโทษต่อคนหมู่มาก ไม่นิ่งดูตาย หากเห็นว่าตนจะทำสิ่งใดที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมได้แม้จะเพียงเล็กน้อยก็จะทำจิตสาธารณะเป็นลักษณะสำคัญของการเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ เพราะบุคคลที่มีจิตสาธารณะเป็นผู้ที่มีความตระหนักในหน้าที่ มีความรับผิดชอบต่องานของตนเองและสังคม จะต้องตระหนักในสิทธิของตนไม่ล่วงล้ำสิทธิของผู้อื่น (ชาย โพธิ์สีตา, 2560)

ธรรมชาติของมนุษย์มักมีความเห็นแก่ตัวเป็นส่วนมาก มักคิดถึงแต่ประโยชน์ส่วนตัวเป็นหลักจนบางครั้งก็ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนแต่ตนเองสบาย มีความสุขบนความทุกข์ของเพื่อนมนุษย์ในยุคสมัยปัจจุบัน ที่ผู้คนในโลกประสบกับปัญหาและภัยต่าง ๆ ยังมีบุคคลบางกลุ่มที่เห็นแต่ประโยชน์ของตนเป็นหลัก เอาใจเอาเปรียบเพื่อนมนุษย์ รวมถึงสัตว์และธรรมชาติอยู่ไม่น้อยคนส่วนใหญ่ทั่วไปมักคิดร่นต่อสูเพื่อตนเอง ไม่สนใจว่าจะเกิดอะไรขึ้นกับส่วนรวม รู้จักแต่จะใช้เพื่อประโยชน์ของตนเองเท่านั้น ถ้าทุกคนในสังคมนิ่งเฉยปล่อยให้คนในชาติขาดจิตสาธารณะไปเรื่อย ๆ วันหนึ่ง ประเทศชาติคงไม่เหลืออะไร ดังนั้น ทุกคนจะต้องร่วมมือกันในการปลูกฝังจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นกับบุคคลในชาติ โดยเฉพาะนักเรียนเพราะเป็นวัยที่สามารถปลูกฝังลักษณะติงามให้เกิดขึ้นได้ง่าย (ดวงเดือน พันธุมนาวิ, 2562) ทั้งนี้จิตสาธารณะเป็นลักษณะสำคัญของการเป็นพลเมืองดีของประเทศ เพราะบุคคลที่มีจิต สาธารณะ จะเป็นผู้ที่ตระหนักในหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะต้องดูแลรักษาทรัพย์สินสมบัติส่วนรวม ของสังคมและตระหนักในสิทธิของตนเอง ไม่ล่วงล้ำสิทธิของผู้อื่น ถึงเวลาที่ต้องร่วมมือกันในการ ปลูกฝังจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นกับบุคคลในชาติโดยเฉพาะในเด็ก เพราะเด็กเป็นวัยที่ผู้ใหญ่สามารถ ปลูกฝังลักษณะอันติงามให้เกิดขึ้นได้ง่ายกว่าทำในวัยผู้ใหญ่ เพื่อให้เขาได้รับประสบการณ์ที่เพียงพอ เป็นพื้นฐานที่สามารถนำไปพัฒนาตนเองได้ (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2553) ดังนั้นการสร้างคนให้มีจิตสาธารณะมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ถ้าเราปลูกฝัง ส่งเสริม สร้างเสริมหรือพัฒนาเด็กให้มีจิตสาธารณะด้วยวิธีการต่าง ๆ จะทำให้เด็กมีจิตใจที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน อาสาดูแลรับผิดชอบสมบัติส่วนรวม รู้จักแบ่งปันโอกาสในการใช้ของส่วนรวมให้กับผู้อื่นจะทำให้ปัญหาที่กล่าวมาลดลง การพัฒนาจิตสาธารณะเป็นแนวทางหนึ่งในการ พัฒนาจิตใจให้เจริญตามทันเทคโนโลยีซึ่งในการพัฒนา และปลูกฝังการมีจิตสาธารณะควรเริ่มจากเด็ก เพราะเด็กจะสามารถเรียนรู้และรับรู้อะไรได้ง่ายและจดจำได้นาน (ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร, 2562)

จากความสำคัญของจิตสาธารณะดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจทำการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม เนื่องจากยังพบว่าการพัฒนาจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ยังคงไม่บรรลุเป้าหมายในหลายด้าน ดังนั้นการมีแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมจึงเป็นเรื่องที่ควรดำเนินการอย่างเร่งด่วน อีกทั้งการวิจัยครั้งนี้ก็มีวัตถุประสงค์เพื่อจะได้ทราบพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นอย่างไร และได้แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนที่เหมาะสมกับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม และนำไปสู่การพัฒนาที่มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

ขอบเขตการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม จำนวน 2,101 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 35 คน และครู จำนวน 2,066 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำนวน 356 คน Krejcie and Morgan (1970) ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 35 คน และ 2) ครู จำนวน 321 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของสถานศึกษา

2. เนื้อหาการวิจัย

องค์ประกอบการพัฒนาพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย 1) การพัฒนาด้วยการจัดการเรียนการสอน 2) การพัฒนาด้วยการจัดกิจกรรม 3) การพัฒนาด้วยการนำผู้ปกครองและผู้นำชุมชน 4) การพัฒนาด้วยการจัดสภาพแวดล้อม และ 5) การพัฒนาด้วยการใช้ตัวแบบที่ดี

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 คน เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

1.2 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

2. เนื้อหาการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามในการวิจัยระยะที่ 1

การทบทวนวรรณกรรม

องค์ประกอบของจิตสาธารณะ

ปิยลักษณ์ พลฤกษ์วัน (2554) สรุปตัวอย่างครอบครัวที่ดีที่แสดงให้เห็นถึงการมีจิตสาธารณะของเด็กพ่อแม่ควรให้การส่งเสริมหรือให้ลูกเห็นตัวอย่างจากพ่อแม่เอง โดยมีการปลูกฝังนิสัยตั้งแต่เล็กอย่างเป็นรูปธรรม เช่น พาลูกไปเก็บขยะรอบๆ บ้าน ให้ลูกตามไปร่วมบริจาคเสื้อผ้าแก่ชาวเขาในฤดูหนาว ให้ลูกเห็นการบริจาคสิ่งของให้แก่ผู้ยากไร้ชักชวนลูกนำของเล่นที่ยังดีอยู่ไปบริจาคให้เด็กคนอื่นๆ เป็นต้น ถ้าได้ทำอย่างนี้ก็จะได้เด็กที่เป็นต้นแบบที่ดีงามในสังคม อันจะเป็นการหล่อหลอมเด็กที่มีแต่ความดีงามให้สังคมต่อไป

ธัญดา วงษ์อาชีพ (2558) กล่าวสรุป เคล็ดลับของครอบครัวตัวอย่างที่ดีเพื่อสร้างให้เด็กมี คุณธรรม จริยธรรม และมีจิตสาธารณะ ควรมีลักษณะดังนี้ 1) หมั่นดูแลเอาใจใส่ในทุกซอกซอกซึ้งกันและกัน 2) เสียสละหรือมีจิตเมตตา กรุณา 3) มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว 4) ประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม 5) มีคุณธรรม

ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร (2562) แบ่งองค์ประกอบของจิตสาธารณะเป็น 3 องค์ประกอบ ตัวชี้วัด ดังนี้ 1) การหลีกเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่จะทำให้เกิดความเสียหายต่อสมบัติของส่วนรวมในโรงเรียนที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม 2) การถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาของส่วนรวมในวิสัยที่ตน สามารถทำได้ 3) การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมในโรงเรียนที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่มโดยไม่ยึดครองของส่วนรวมนั้นมาเป็นของตนเอง ตลอดจนไม่ปิดกั้นโอกาสของบุคคลอื่นที่จะใช้ของส่วนรวมนั้น

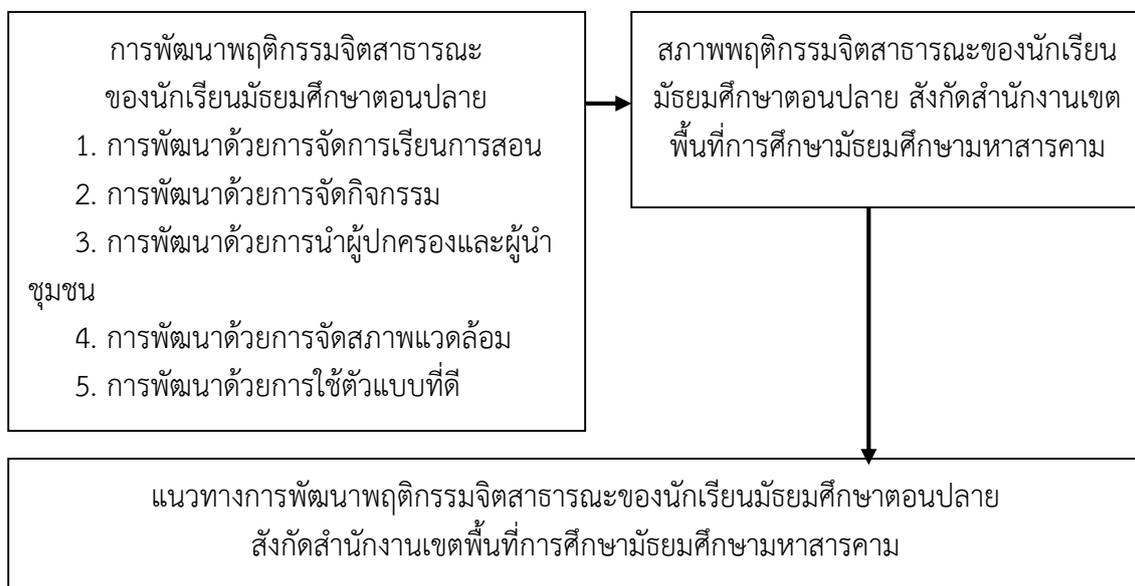
ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์ (2562) กล่าวว่า จิตสาธารณะ เป็นการกระทำที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสาธารณะสมบัติด้วยการเอาใจใส่ดูแลเป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องส่วนรวมที่เป็น ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยพิจารณาจากการที่บุคคลหลีกเลี่ยงการใช้หรือกระทำให้เกิด การชำรุดเสียหายต่อของส่วนรวม มุ่งปฏิบัติเพื่อส่วนรวมในการดูแลรักษาของส่วนรวม เช่น การทำตามหน้าที่ที่กำหนด การดูแลความสงบเรียบร้อย การรักษาสาธารณะสมบัติ รับผิดชอบต่อปัญหาที่เกิดขึ้น มีส่วนร่วมในการหาแนวทางป้องกันแก้ไข และติดตามประเมินผล รวมถึงการ รับอาสาทำบางอย่างเพื่อส่วนรวม เคารพสิทธิของผู้อื่นในการใช้ของส่วนรวม ไม่ปิดกั้นในการ ใช้ของบุคคลอื่น มีการแบ่งปันหรือการเปิดโอกาสให้ผู้อื่น ได้ใช้ของส่วนรวม ไม่ยึดครองของ ส่วนรวมมาเป็นของตนเอง

ดวงเดือน พันธุ์นาวัน (2562) กล่าวถึงการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมว่า เด็กช่วงแรก เกิดจนถึงก่อน 10 ขวบ เป็นช่วงที่ได้มีความไวต่อการรับการปลูกฝัง และส่งเสริมจริยธรรม และวัฒนธรรมเป็นอย่างดี เพราะเด็กยังเป็นไม้อ่อนที่ดัดง่าย ฉะนั้น การปฏิบัติต่อเด็กอย่าง เหมาะสมกับพัฒนาการทางร่างกาย และโดยเฉพาะเหมาะสมกับพัฒนาการทางจิตใจของเด็ก จะเป็นการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น เมื่อเข้าสู่วัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่ได้มาก เป็นความรู้สึกนึก คิด จิตใต้สำนึก ตลอดจนคุณธรรม จริยธรรม และส่งผลออกสู่การกระทำภายนอก ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการขาดจิตสาธารณะของคนส่วนรวมในสังคม เช่น ปัญหายาเสพติด ซึ่งเกิดจากความเห็นแก่ตัวของผู้ชาย ไม่นึกถึงปัญหาที่จะเกิดขึ้นต่อไปกับสังคม ปัญหามลพิษ ต่างๆ ที่เกิดจาก

ความไม่รับผิดชอบ ขาดจิตสาธารณะ เช่น การทิ้งขยะลงคลอง การทิ้งขยะ ตามทางเท้า การปล่อยน้ำเสียออก จากโรงงานโดยไม่ผ่านการบำบัด เป็นต้น จิตสาธารณะเป็น สิ่งสำคัญในสังคม เยาวชนจึงต้องให้ความสำคัญ และตระหนักเรื่องความรับผิดชอบต่อตนเอง เพราะจะเป็นพื้นฐานให้เยาวชนมีความรับผิดชอบต่อสังคม

กล่าวโดยสรุปพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนเป็นคุณลักษณะที่แสดงออกของนักเรียนถึงการมีส่วนร่วม ในกิจกรรม หรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชน และสังคม ด้วยความเต็มใจกระตือรือร้น โดยไม่หวังผลตอบแทน นักเรียนที่มีจิตสาธารณะ คือ เป็นผู้ให้และช่วยเหลือผู้อื่น แบ่งปันความสุขส่วนตนเพื่อ ทำประโยชน์ส่วนรวม เข้าใจ เห็นใจผู้ที่มีความเดือดร้อนอาสาช่วยเหลือสังคม อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้วยร่างกาย สติปัญญาลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาหรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้เกิดในชุมชน โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

1. กำหนดการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโรงเรียนขยายโอกาสทาง การศึกษาทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม จำนวน 356 คน ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 35 คน และ 2) ครู จำนวน 321 คน

2. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ(Checklist) ประกอบด้วย ตำแหน่ง และอำเภอที่เป็นที่ตั้งของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

3. หาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ของแบบถาม จากนั้นหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item Objective Congruence : IOC) ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ สรุปข้อคำถามมีค่า IOC ตั้งแต่ .60 – 1.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach, 1970) สรุปมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .83

4. เก็บรวบรวมข้อมูล โดยส่งแบบสอบถามถึงกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 356 ชุด ได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 324 ชุด คิดเป็นร้อยละ 91.01 ของแบบสอบถามที่ส่งถึงกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่รวบรวมกลับคืน จำนวน 324 ชุด โดยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย ตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษา โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม กำหนดใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) โดยกำหนดการให้คะแนนตามเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ดังนี้

4.51 - 5.00 หมายถึง มีสภาพพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง มีสภาพพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนอยู่ในระดับมาก

2.51 - 3.50 หมายถึง มีสภาพพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง มีสภาพพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนอยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง มีสภาพพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

1. การดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากระยะที่ 1 มา กำหนดประเด็นข้อคำถามในการสัมภาษณ์ และสร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 6 คน ตามที่กำหนดไว้ จากนั้นสรุปผลการศึกษาโดยการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์นำมาพัฒนาเป็นแนวทางการพัฒนา

ขั้นตอนที่ 2 ประเมินแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยผู้วิจัยยกร่างแนวทางจากผลการศึกษา

แนวทางในขั้นตอนที่ 1 เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ตามที่กำหนดไว้ เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสัมภาษณ์ เป็นลักษณะแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

2.2 แบบประเมิน เป็นลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ กำหนดใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

3. วิเคราะห์ข้อมูล

3.1 แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากแบบบันทึกการสัมภาษณ์

3.2 แบบประเมิน กำหนดใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้

4.51 - 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ของแนวทางอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ของแนวทางอยู่ในระดับมาก

2.51 - 3.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ของแนวทางอยู่ในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ของแนวทางอยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ของแนวทางอยู่ในระดับน้อยที่สุด

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม สรุปโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.39$; S.D. = 0.56) เรียงลำดับจากจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) การพัฒนาด้วยการใช้ตัวแบบที่ดี ($\bar{X} = 4.38$; S.D. = 0.65) 2) การพัฒนาด้วยการจัดสภาพแวดล้อม ($\bar{X} = 4.37$; S.D. = 0.60) 3) การพัฒนาด้วยการนำผู้ปกครองและผู้นำชุมชน ($\bar{X} = 4.34$; S.D. = 0.63) 4) การพัฒนาด้วยการจัดกิจกรรม ($\bar{X} = 4.34$; S.D. = 0.75) และ 5) การพัฒนาด้วยการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.27$; S.D. = 0.60) ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ประกอบด้วย 11 แนวทาง สรุปดังนี้

2.1 การพัฒนาด้วยการจัดการเรียนการสอน มี 2 แนวทาง 1) มีการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) ครูผู้สอนและผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน

2.2 การพัฒนาด้วยการจัดกิจกรรม มี 3 แนวทาง 1) ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ 2) มุ่งเน้นการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนและวันสำคัญต่างๆ 3) มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้เรียนได้ลงมือทำด้วยตนเอง และเป็นกิจกรรมที่ส่งผลเชิงบวกต่อผู้เรียนอันจะส่งเสริมกิจกรรมที่เกี่ยวกับการทำจิตสาธารณะ

2.3 การพัฒนาด้วยการใช้ตัวแบบที่ดี มี 2 แนวทาง 1) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูควรต้องปฏิบัติให้ผู้เรียนได้เห็นเป็นแบบอย่างที่ดี 2) กรณีการใช้ตัวแบบควรเป็นแบบที่ผู้เรียนเห็นแล้วเข้าถึงได้ง่าย ใกล้ตัวผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นและเกิดความอยากปฏิบัติตาม

2.4 การพัฒนาด้วยการจัดสภาพแวดล้อม มี 2 แนวทาง ด้านการพัฒนาด้วยการจัดสภาพแวดล้อม
1) มีการจัดสภาพแวดล้อมที่ผู้เรียนได้เห็นและได้สัมผัสโดยตรง 2) จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเกิดการ
เรียนรู้ในแต่ละด้านให้มากที่สุดโดยอิงจากความต้องการของผู้เรียน

2.5 ด้านการพัฒนาด้วยการนำผู้ปกครองและผู้นำชุมชน มี 2 แนวทาง 1) ผู้บริหารสถานศึกษาและ
ครูมีการเข้าถึงผู้ปกครองโดยตรง โดยการสื่อสารผ่านผู้นำชุมชนเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาและบอก
จุดประสงค์หลักให้ผู้ปกครองได้รับทราบ 2) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีการเข้าหาพูดคุย เพื่อทำความเข้าใจและบอกแนวทางที่เราต้องการปฏิบัติให้ผู้ปกครองได้รับทราบ ให้ผู้ปกครองได้มีส่วนช่วยเหลือ เพราะการ
พัฒนาผู้เรียนต้องเกิดทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน

โดยมีสรุปผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางโดยรวมและรายด้าน อยู่ใน
ระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม สรุปโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากการพัฒนา
พฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายยังไม่บรรลุเป้าหมายเท่าที่ควร ทั้งอาจด้วยปัจจัย
หลายอย่างประกอบกันไม่ว่าจะเป็นสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงและเป็นไปอย่างรวดเร็ว หรือนักเรียนยังให้
ความสำคัญในการพัฒนาจิตสาธารณะของตนเองน้อยอยู่มาก และอาจรวมถึงวิธีการและกระบวนการพัฒนาที่
ยังไม่เหมาะสมหรือสอดคล้องกับสภาพปัญหาการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียน ดังนั้นสถานศึกษาจึงต้อง
ดำเนินพัฒนาพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและเป็นไปอย่างต่อเนื่องตามวัยและ
สภาพพฤติกรรมของนักเรียนแต่ละคน ในส่วนสรุปผลด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การพัฒนาด้วยการจัดการ
เรียนการสอน ทั้งนี้เนื่องจากยังไม่มีหลักสูตรหรือวิชาเฉพาะที่เกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมจิตสาธารณะ
ของนักเรียน แต่เป็นการบูรณาการในแต่ละวิชาด้วยกิจกรรมหรือองค์ความรู้เพิ่มเติม ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการ
พัฒนาพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายด้วยการจัดการเรียนการสอนเป็นเรื่องที่
สำคัญ สอดคล้องกับผลการศึกษาของสมศรี ฐานะวุฒิกุล และคณะ (2556) ที่ศึกษากลยุทธ์การพัฒนาจิต
สาธารณะของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สรุปการจัดการเรียนรู้สู่การมีจิตสาธารณะในสถานศึกษา
ประกอบด้วยกลวิธีต่อไป 1) จัดการเรียนรู้เรื่องจิตสาธารณะในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและ
วัฒนธรรม ซึ่งมีมาตรฐานการ เรียนรู้/ตัวชี้วัด/สาระการเรียนรู้ที่ชัดเจนเกี่ยวกับการมีจิต สาธารณะ ซึ่ง
สอดคล้องกับแนวทางการจัดกิจกรรม 2) จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ ต่างๆ โดยอาจ
บูรณาการในแต่ละกลุ่มการเรียนรู้หรือ บูรณาการหลายกลุ่มสาระการเรียนรู้เข้าด้วยกัน โดยให้ กลุ่มสาระการ
เรียนรู้กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเป็นแกนนำ 3) จัดการเรียนรู้โดยการจัดทำเป็นรายวิชาเพิ่มเติม 4) จัด กิจกรรมการ
เรียนรู้ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จัดเป็น กิจกรรมเสริมที่เป็นกิจกรรมในสถานศึกษาและหรือจัดเป็น กิจกรรม
พิเศษที่เป็นกิจกรรมภายในสถานศึกษาและ ภายนอกสถานศึกษา การจัดการเรียนรู้สู่การมีจิต สาธารณะใน
สถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2554) ที่ได้ให้แนวทางการ
จัดการเรียนรู้ว่าสามารถบูรณาการหรือ สอดแทรกจิตสาธารณะให้กับนักเรียนนอกจากนี้ครู สามารถจัดเป็น
กิจกรรมหรือจัดทำเป็นวิชาเพิ่มเติม ดังนั้น ครูที่จัดการเรียนรู้ต้องตระหนักในเรื่องการมีจิตสาธารณะ จึงควร
สอดแทรกจิตสาธารณะ ปูปลูกจิตสำนึกถึงการเป็น คนดีเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดจิตสำนึกด้านคุณค่าของตนเอง และ
ปัญญา รุ่งเรือง (2562) ที่กล่าวถึงการพัฒนาจิตสาธารณะนักเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ว่า จิตสาธารณะเป็น
หนึ่งในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สำคัญของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งต้องการให้ผู้เรียนได้รับการ
ปลูกฝังและพัฒนาเพื่อเติบโตเป็นพลเมืองไทยและพลโลกที่มีคุณภาพ ซึ่งครูและบุคลากรทางการศึกษาที่

เกี่ยวข้องจึง มีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุคุณลักษณะดังกล่าวทั้งในรูปแบบของกิจกรรมการเรียนรู้ ในรายวิชาโดยใช้เทคนิคการสอนหรือวิธีการจัดการเรียนรู้แบบต่าง ๆ เช่น การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน การจัดการเรียนรู้แบบกรณีศึกษา เป็นต้น หรือกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น ชุมนุม ชมรม โครงการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะสร้างความตระหนักในคุณค่าและประโยชน์ของการมีจิตสาธารณะ ให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ประกอบด้วย 11 แนวทาง สรุปดังนี้

การพัฒนาด้วยการจัดการเรียนการสอน มี 2 แนวทาง 1) มีการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) ครูผู้สอนและผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับปัญหา รุ่งเรือง (2562) ที่สรุปว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาและปลูกฝังจิตสาธารณะ เป็นสิ่งที่ครูและผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาต้องร่วมมือกัน โดยอาจอยู่ในรูปของกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาหรืออาจจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการกับสาระการเรียนรู้หรือกลุ่ม สาระการเรียนรู้อื่น ๆ โดยใช้เทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายมาช่วยเพื่อให้กิจกรรมการเรียนรู้มีความน่าสนใจ ตลอดจน สามารถจัดกิจกรรมในลักษณะของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมตามความสนใจของตนเอง เช่น การเข้าร่วมชุมนุม การเข้าร่วมโครงการของสถานศึกษา เป็นต้น และกรรยา พรรณนา (2559) ที่นำเสนอว่า การใช้วิธีการจัดการเรียนรู้หรือการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาและปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสาธารณะ สามารถทำให้หลากหลายเทคนิคและวิธีการ จัดการเรียนรู้น้อยอยู่กับว่าผู้สอนจะเลือกใช้วิธีใดตามบริบทและสภาพแวดล้อมของแต่ละสถานศึกษาที่มีความแตกต่างกันไป อย่างไรก็ตามในด้านผู้สอนสามารถเลือกใช้วิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนและสอดแทรกจิตสาธารณะที่สำคัญ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ร้อยสี่ การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่าง การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2553) ที่ได้สรุปถึงแนวทางการพัฒนานักเรียนให้มีจิตสาธารณะได้นั้นต้องเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยวิธีที่หลากหลาย โดยได้เรียนรู้จากการกระทำและได้กระทำซ้ำๆ อย่างต่อเนื่องไม่เร่งรีบ

การพัฒนาด้วยการจัดกิจกรรม มี 3 แนวทาง 1) ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ 2) มุ่งเน้นการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนและวันสำคัญต่างๆ 3) มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้เรียนได้ลงมือทำอะไรด้วยตนเอง และเป็นกิจกรรมที่ส่งผลเชิงบวกต่อผู้เรียนอันจะส่งเสริมกิจกรรมที่เกี่ยวกับการทำจิตสาธารณะ สอดคล้องกับแนวคิดของชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, (2553) ที่นำเสนอการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนว่า กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนนอกเหนือจากการเรียนรู้เนื้อหาในรายวิชาต่าง ๆ โดยกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสามารถจัดได้หลายลักษณะ ดังนี้ 1) กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารียุวกาชาด นักศึกษาวิชาทหารซึ่งเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นปลูกฝังทักษะทางสังคมและจิตสาธารณะ 2) กิจกรรมชุมนุม ซึ่งผู้สอนสามารถส่งเสริมได้ด้วยการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมใน การตั้งชุมนุมด้านจิตสาธารณะโดยผู้สอนเป็นที่ปรึกษาชุมนุมในการจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม เช่น ชุมนุมจิต สาธารณะหรือจิตอาสา ชุมนุมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ชุมนุมอาสาพัฒนา เป็นต้น จะทำให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เกิดเป็น ประสบการณ์ตรงที่ติดตัวผู้เรียนต่อไป 3) กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมผู้เรียน ได้แก่ กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นโดยมุ่งให้ผู้เรียนได้เข้าร่วม เพื่อปลูกฝังผู้เรียนได้มีค่านิยมที่ดีงาม ได้รับการพัฒนาคุณธรรมและปลูกฝังการมีจิตสาธารณะ และสอดคล้องกับนวลทา จินดาสุ (2550) ที่ได้สรุปถึงการจัดกิจกรรมและการเข้าร่วมกิจกรรมจิตสาธารณะ เป็นการปลูกฝังให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ มีความอดทน มีความเสียสละ และเป็นการฝึกให้นักเรียนรู้จักการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ส่วนผู้ทรงคุณวุฒิเห็นความที่สอดคล้องกันว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ เป็นเรื่องที่ครูและบุคลากรในสถานศึกษาทุกคนร่วมมือกัน โดยการสอดแทรกเข้าไปในการเรียนการสอนแต่ละครั้ง หรือจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการกับกลุ่ม สาระการเรียนรู้ อื่นๆโดยใช้วิธีจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายและต้องลงมือ ปฏิบัติจริงโดยต้องกระทำซ้ำ ๆ เพื่อเป็นการเน้นย้ำให้เกิดจิตสำนึกที่ดีและต้องมีแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียน

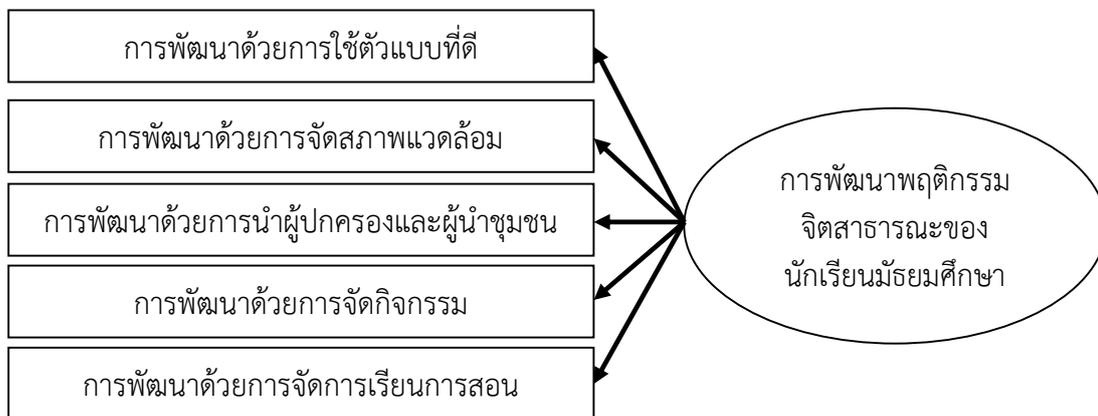
การพัฒนาด้วยการใช้ตัวแบบที่ดี มี 2 แนวทาง 1) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูควรต้องปฏิบัติให้ผู้เรียนได้เห็นเป็นแบบอย่างที่ดี 2) กรณีการใช้ตัวแบบควรเป็นตัวแบบที่ผู้เรียนเห็นแล้วเข้าถึงได้ง่าย ใกล้ตัวผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นและเกิดความอยากปฏิบัติตาม สอดคล้องกับผลการศึกษาของสมศรี ฐานะวุฒิกุล และคณะ (2556) ที่ศึกษากลยุทธ์การเป็นแบบอย่างที่ดีในการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียน ประกอบด้วย 3 กลวิธีดังนี้ 1) จัดให้มีการรณรงค์ให้เกิดการทำเป็นแบบอย่างที่ดีหรือเป็นตัวอย่งที่ดีในการดำรงชีวิตและการปฏิบัติงานในด้านการมีจิตสาธารณะ 2) มีการจัดทำฐานข้อมูลของผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ที่ทำความดีมีจิตสาธารณะและเป็นแบบอย่างที่ดีเพื่อเผยแพร่ทางสื่อ สิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ และอินเทอร์เน็ต 3) จัดให้มีการสร้างแรงจูงใจให้ทำความดีมีจิตสาธารณะ โดยมีการให้รางวัลหรือยกย่องสำหรับบุคคลที่ทำดีมีจิตสาธารณะและต้องมีบทลงโทษที่ชัดเจนสำหรับผู้ที่ประพฤติตนไม่ดี โดยทั้ง 3 กลวิธีสามารถนำไปพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ทั้งนี้อาจเป็นเพราะถ้าในสถานศึกษามีฐานข้อมูลของบุคคลที่ทำดีมีจิตสาธารณะเป็นตัวอย่ง เป็นแบบอย่างให้กับนักเรียนแล้วนักเรียนย่อมมีความอยากที่จะเป็นคนดีมีจิตสาธารณะ และสอดคล้องกับ ธานินทร์ กรัยวิเชียร (2551) ที่กล่าวว่าแบบอย่างที่ดีถือเป็นสื่อที่ดีที่ทำให้คนอยากประพฤติปฏิบัติตามเพื่อให้ได้มาซึ่งการเป็นบุคคลที่ สังคมยอมรับ

การพัฒนาด้วยการจัดสภาพแวดล้อม มี 2 แนวทาง ด้านการพัฒนาด้วยการจัดสภาพแวดล้อม 1) มีการจัดสภาพแวดล้อมที่ผู้เรียนได้เห็นและได้สัมผัสโดยตรง 2) จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเกิดการเรียนรู้ในแต่ละด้านให้มากที่สุดโดยอิงจากความต้องการของผู้เรียน สอดคล้องกับผลการศึกษาของสมศรี ฐานะวุฒิกุล และคณะ (2556) ที่สรุปการพัฒนาจิตสาธารณะนักเรียนด้านสภาพแวดล้อมว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องมีนโยบายและแผนการดำเนินงาน โดยกำหนดภาระหน้าที่ให้ชัดเจน จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรม ที่สำคัญครูต้องมีความเสียสละมุ่งมั่นและทุ่มเทให้กับการทำงาน และที่สำคัญต้องมีกิจกรรมที่หลากหลาย และนักเรียนต้องมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม โดยการจัดกิจกรรมต้องบูรณาการกิจกรรมเข้าไปในเนื้อหาวิชาทุกกลุ่มสาระ จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรและจัดกิจกรรมพิเศษ การส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมเป็นสิ่งที่สำคัญเป็นการพัฒนาให้เป็นผู้มีความพร้อมและความสามารถในการเป็นคนที่สมบูรณ์และมีจิตสาธารณะที่ยั่งยืน ซึ่ง สอดคล้องกับ อัจฉรา ชุมสาย ณ อยุธยา (2553) ที่กล่าวว่าโรงเรียนจะต้องหาแหล่งการเรียนรู้ให้มากที่สุด เพื่อจะสนองตอบความต้องการของผู้เรียนและแหล่งเรียนรู้ต้องมีบรรยากาศการเรียนรู้ต้องเป็นบรรยากาศที่สนับสนุนให้นักเรียนอยากทำดี มีจิต สาธารณะ สถานศึกษาที่มีห้องเกียรติยศหรือห้องเกียรติประวัติสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ดีทำให้นักเรียนเกิด ความชื่นชมศรัทธา จัดเป็นสภาพแวดล้อมที่ดีใช้ปลูกฝัง นักเรียนให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่ต้องการได้

ด้านการพัฒนาด้วยการนำผู้ปกครองและผู้นำชุมชน มี 2 แนวทาง 1) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีการเข้าถึงผู้ปกครองโดยตรง โดยการสื่อสารผ่านผู้นำชุมชนเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาและบอกจุดประสงค์หลักให้ผู้ปกครองได้รับทราบ 2) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีการเข้าหาพูดคุย เพื่อทำความเข้าใจและบอกแนวทางที่เราต้องการปฏิบัติให้ผู้ปกครองได้รับทราบ ให้ผู้ปกครองได้มีส่วนช่วยเหลือ เพราะการพัฒนาผู้เรียนต้องเกิดทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน สอดคล้องกับผลการศึกษาของสมศรี ฐานะวุฒิกุล และคณะ (2556) ที่สรุปการพัฒนาจิตสาธารณะนักเรียน ประกอบด้วยกลวิธีต่อไปนี้ 1) จัดประชุมชี้แจงเรื่องการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะให้ผู้มีส่วนรวมทุกภาคส่วนได้รับทราบ 2) แต่งตั้งคณะกรรมการร่วมในการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะ 3) จัดกิจกรรม ร่วมกับชุมชน เช่นกิจกรรมพัฒนาท้องถิ่น กิจกรรมทาง ศาสนา กิจกรรมประเพณีท้องถิ่น หรืองานพิธีต่างๆ เพื่อให้ นักเรียนมีจิตสาธารณะ 4) จัดค่ายอาสาเพื่อพัฒนาสาธารณะประโยชน์ให้กับนักเรียน 5) ส่งเสริมให้นักเรียน บำเพ็ญประโยชน์โดยเข้าร่วม กิจกรรมสาธารณะประโยชน์ทั้งในและนอกโรงเรียน 6) ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆในการจัดกิจกรรมสาธารณะประโยชน์กลยุทธ์สร้างเสริมเต็มผืน ร่วมกันจัดกิจกรรมจิตสาธารณะจะประสบผลสำเร็จได้ต้องมีการประชุมชี้แจงให้ทุกฝ่ายได้รับทราบที่สำคัญต้องมีคณะกรรมการ ดำเนินการให้ชัดเจนเพื่อจะได้ประสานงานกับทุกฝ่ายเพื่อให้งานที่ทำประสบผลสำเร็จ

กิจกรรมที่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับแนวคิดของนวลทา จินดาสุ (2550) การจัดกิจกรรมจิตสาธารณะต้องทำอย่างต่อเนื่องและ ต้องลงมือปฏิบัติจริงซึ่งกิจกรรมที่ต้องร่วมกับชุมชนซึ่ง เป็นกิจกรรมตาม ประเพณีท้องถิ่นหรือกิจกรรมของชุมชน

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม พฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนเป็นคุณลักษณะที่ แสดงออกของนักเรียนถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรม หรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชน และ สังคม ด้วยความเต็มใจกระตือรือร้นโดยไม่หวังผลตอบแทน นักเรียนที่มีจิตสาธารณะ คือ เป็นผู้ให้และ ช่วยเหลือผู้อื่น แบ่งปันความสุขส่วนตนเพื่อทำประโยชน์ส่วนรวม เข้าใจ เห็นใจผู้ที่มีความเดือดร้อนอาสา ช่วยเหลือสังคม อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้วยร่างกาย สติปัญญาลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาหรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งที่ดี งามให้เกิดในชุมชน โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ 1) การพัฒนาด้วยการใช้ ตัวแบบที่ดี 2) การพัฒนาด้วยการจัดสภาพแวดล้อม 3) การพัฒนาด้วยการนำผู้ปกครองและผู้นำชุมชน 4) การพัฒนาด้วยการจัดกิจกรรม และ 5) การพัฒนาด้วยการจัดการเรียนการสอน แสดงดังภาพที่ 2 ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ประกอบการพัฒนาพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการศึกษาสภาพพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ด้านการพัฒนาด้วยการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นสถานศึกษาและสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม จึงควรให้ความสำคัญอย่าง เร่งด่วนในการพัฒนาพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนด้านการพัฒนาด้วยการจัดการเรียนการสอน โดยมีการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับจิตสาธารณะให้เข้มข้น และมีการบูรณาการ สอดแทรกจิตสาธารณะในการ จัดการเรียนรู้นิเทศรายวิชา

1.2 ผลการวิจัยค้นพบแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ประกอบด้วย 11 แนวทาง สถานศึกษา หน่วยงาน ทางการศึกษาสามารถนำแนวทางดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนา พฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนของแต่ละแห่งตามความเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรมีการศึกษารูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
- 2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
- 2.3 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยเกื้อหนุนต่อการพัฒนาพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

เอกสารอ้างอิง

- กรรยา พรรณนา. (2559). *จิตสาธารณะสร้างได้ง่ายนิดเดียว*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์. (2562). *สอนเด็กให้มีจิตสาธารณะ*. กรุงเทพฯ : วี พรินท์ 1991.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2553). *80 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. กรุงเทพฯ : แดเน็กซ์ อินเทอร์เน็ตเซอร์เวอร์
- ชัยสิทธิ์ เฉลิมมีประเสริฐ. (2560). *จิตสำนึกเพื่อโลกที่ดีกว่า*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ชาย โพธิ์สิตา. (2560). *จิตสาธารณะ*. กรุงเทพฯ : อมรินทร์ตั้ง.
- ดวงเดือน พันธมนาวิน. (2562). *ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะ : การพัฒนาบุคคล*. กรุงเทพฯ : นานามีบุ๊คพับลิเคชั่น.
- ธานีพันธ์ กรัยวิเชียร. (2551). *จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ*. กรุงเทพฯ : สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน.
- ธิญา วังษ์อาชีพ. (2558). *การสร้างแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านมีจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6*. คุชชินิพนธ์ศึกษาศาสตร์คุชชินิติต: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นวลทา จินดาสุ. (2550). *รายงานการวิจัยเรื่องจิตสาธารณะของนักเรียน*. รายงานการวิจัย โรงเรียนบ้านปงท่าข้าม อำเภอสว่างเม่น จังหวัดแพร่.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ปัญญา รุ่งเรือง. (2562). *จิตสาธารณะ: แนวคิดพื้นฐานและการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาและปลูกฝังจิตสาธารณะให้แก่ผู้เรียน*. งานประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 11 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม 12 กรกฎาคม 2562.
- ปิยลักษณ์ พงษ์ชนะวัน. (2554). *การศึกษาองค์ประกอบและพัฒนาจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยด้วยแนวทางการเรียนการสอน MADE*. คุชชินิพนธ์การศึกษาคุชชินิติต: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร. (2562). *การพัฒนาเด็กนักเรียนระดับประถมศึกษาให้มีจิตสาธารณะ*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมศรี ฐานะวุฒิกุล, ฉลอง ชาตรุประชีวิน, วิทยา จันทร์ศิลา, อนุชา กอนพวง. (2556). *กลยุทธ์การพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับประถมศึกษา*. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 15(2), 45-57
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2554). *แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา. (2553). *คุณธรรมนำความรู้*. กรุงเทพฯ : พรีเมียมด
- Cronbach, L.J. (1970). *Essentials of Psychological Testing*. 3rd edition. New York: Harper and Row.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities*. *Educational and Psychological Measurement*, 30, 607-610.